

— Pedig igazán te vagy a nagyobb, te vagy a nagyobb, Dimitre...
Ezzel aztán betetőződött ez a keserű viszontlátás számomra. Amíg kikisértük az állomásra, egy szót sem szóltam, míg ők ketten élénk beszélgetést folytattak. Ugy találtam, valahogy hasonlítanak is egymáshoz, amint az arcukat néztem, csak öcsém zömök embernek készült, anyám ellenben nyulánk volt, mint én. Megmutattuk neki a pénztárt, ahol jegyet kell váltani, mert csak éjfél felé ment a vonatja Bucuresti felé, mert mi nem akartunk éjszakára kinn rekedni... Ugyanolyan ügyetlenül bucsuztunk, mint amikor felismertük egymást....

Egy hét múlva levél jött a tanítónktól. Anyánk mégsem ment a kórházba és kitört rajta a veszettség. Az egész község hajtotta egy félnapon keresztül, hogy elfoghassák. A Dunáig futott s ott a magas partról bezuhan a vízbe. Mire kihúzták halott volt. Szerencsére nem tett kárt senkibe.... fejeződött be ezekkel a szavakkal a levél.

Nyakába kötött zacskóban megtalálták azt a pénzt, amit Alextől kaptott. Abból temették el.

A KERÍTÉS ELŐTT

Irta: HOLLÓS KORVIN LAJOS

I.

*Szurony-sorfallal áll ellent a rács,
bejutni itt nem fogsz soha,
nincs az a tűz és nincs az a kovács,
ki ilyen sövényt megolvasztana.*

*Ily ércet mi meghajlít, áthévit,
nincs is oly láng, oly hatalom.
Az a szárny sincsen, ami átrepít
e fellegekig érő falakon.*

*Ó mennyi vér fröccsent vasára már,
de rajta cseppnyi rozsdanyom
se vert emléket. És a néma zár
csak vigyorog a koldus kulcsokon.*

*Ha sóhajtsz, vállonva bölintanák
a rács mögül fák galyai,
árnyuktól annyit sem látsz, mint a vak.
S hiába fülelsz, mit se hallani.*

II.

*Ha volna, hej! — számodra hely akárhol
e szűk planétán csak egy talpalat,
hol gyökeret verhetnél, mint a fáról
lehulló mag a meleg föld alatt,*

úgy elmennél, hogy elsöpörnéd még a
lábad nyomát is: vissza ne találj,
s a tigrisleptű emlék is ha néha
kerülgetne, vagy hontalan homály

félelme rémátené éjszakáid:
nevetnél! — Minden idegen pohár
ital egy Léthe volna és ahány híd
maradna el, annyit robbantanál

fel, hogy álmodban se fordulhass vissza.
Ha volna csak egy ország, mely hazát
kinálna nyelve lelkét nyujtva tiszta
s oly édes emléiből, mint anyád,

hogy vérré váljon benned minden titka!
De nincs... Halálig maradsz idebenn,
fogoly madár, világod e kalitka
s bárhová szállnál, dalod idegen.

III.

Hát itt lézengsz a kerítés alatt, hol
torkos vad vagy, kit hajdu hajkurász,
előtted rács, mögötted rács s szavadból
nem nő élet, csak magtalan kalász.

Itt minden rác gróf egy új Istenostor
s minden nyilverte sváb egy Detre szász.
Itt minden tollász egy új Pál apostol
s minden parittyás: góliátvadász.

Itt két barát: egy Márius s egy Sulla,
és két testvér is: Káin s Abel itt.
Itt minden kerge zsoldos: Caligula,
ha ún már nyalni úri lábbelit.

A hősök arcán se érintsd a maszkot,
mert minden Brutus orgyilkos csupán,
Periklesz állán a szakáll ragasztott,
s haszonleső kufár minden titán.

A jók, a jók is... Igen, ők is, ők is,
a szó, az írás fenkölt szentjei,
a bajnokok, a költők s hirdetők is
a számító ördög fölkeztjei.

Itt mindenki valaki más lakája:
itt láncra fűzhető minden erő.

*Itt minden jószándék meglékelt gálya
és minden vihar fölbérelhető.*

IV.

*Szökik a nap, az ég kékjét lelopta
s vállán cipeli (itt minden: harács!)
Utána nézel. Görnyedt alakodra
fekete, mély redőket fest a rács.*

A Z É P I T É S Z E T I T É R

Irta: BLEYER GYÖRGY

Mi a tér? Ez a kérdés az emberi kultúra folyamán évezredek óta foglalkoztatja a gondolkodókat s ez a kérdés egyszersmind a kiinduló pontja minden építészeti és városépítői szemlélődésnek, miután az építés tulajdonképpeni feladata épület- és térteremtés.

A bölcselők mindig idejük és társadalmi felfogásuk szerint adták meg a tér definícióját. Az ember spekulatív képessége a legváltozatosabb válaszokat adta erre a kérdésre Hesiodostól és Herakleitosztól kezdve Kanton keresztül addig a felfogásig, amely szerint a tér tulajdonképpen csak az idő függvénye, a világtörténet két koordináta-tengelyének egyike, sőt hogy a két fogalom, az idő és a tér azonosak.

A tér szó legáltalánosabb jelentése: tágasság, űr. Így használják minden germán nyelvben. A gót nyelvben a *rum* jelentése: hely, tér; az óészaki nyelven az elhatárolás képzete: *rum*, szabad térség; az ófelnémet nyelven *rumjan* térteremtést, a vadon lakhatóvá tételét jelenti.

A bölcselők felismeréseinek lekicsinylése nélkül a városépítőnek és az építésznek a nyelvhez kell csatlakoznia, mely a nemzedékek hosszú sorának legmélyebb érzéseit és érzelmeit fejezi ki. Hisz' az építész számára a tér fogalma nem elvont és emberidegen; az építész térképzete nem spekulatív és felfoghatatlan. A bölcelet a teret határtalan, megfoghatatlan valamiként definiálja, a nép viszont megfogható valóságnak, realitásnak érzi. A terek, amiket az ember a természettől a legkülönbözőbb formákban megteremtve kap és csodál, szintén lejáráható felületek és a terek, amiket az építész a rajztáblán konstruál, hogy azokat az emberek körül megvalósítsa — s épp erről van szó — nem elvontságok, hanem olyasmik, amiket az ember közvetlenül érezhet és kitapint-hat.

A tér az ember számára a világegyetem elhatárolása, a megmérhetetlen egy részének megragadása, a végtelen átváltoztatása végesbe, az emberfeletti átvitele emberibe, a leléphető mérték átvitele oda, ahol az elhatárolás jeleiként a fényévek érvényesek. Ez a mérték maga az ember, maga az ember létének ténye a végtelenségben.

Az ember egyedül, gyengén és ügyetlenül áll valamely pontján a földgolyónak. Előtte a megmérhetetlen messzeség, mögötte az ismeretlen leselkedik, előtte a kíváncsiság, háta mögött a félelem. Az ember kell, hogy megváltsa magát a végtelenségben való elveszéstől. Az em-